

Olej svätých a vôňa svätosti

Jozef Duháček

15. apríla 2024 ✝ Cirkev

V sérii textov o životoch katolíckych svätých, ktoré radi a pravidelne na Christianitas.sk uverejňujeme, chceme poukázať na príklady hrdinskej svätosti a cnostného života, ktoré muži a ženy Cirkvi vedeli v ťažkých životných situáciách preukázať a zachovať.

Boh svojich svätých bohato a nesmierne odmeňuje po ich smrti, veď ani oko nevidelo a ani ucho nepočulo, čo tým, ktorí Ho milujú, Nebeský Otec pripravil. Stáva sa však, že niekedy sa niečo z týchto darov a odmiern z rozhodnutia Božej Prozreteľnosti ukáže už tu na zemi aj nám, ktorí sa so striedavým úspechom pokúšame k tejto heroickej svätosti svojimi životmi priblížiť. Jednak sú to zázraky, ktoré svätí konali priamo, alebo ich sprostredkovali svojím príhovorom, zázraky a uzdravenia na ich hroboch alebo pri ich relikviách, stigmy, a mnohé iné. V dnešnom článku v skratke priblížime tzv. olej svätých a vôňu svätosti.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons/koláž Christianitas.sk

Olej svätých

Niekedy sa nazýva aj manna svätých – je to olejovitá látka, o ktorej sa hovorí, že vytekala alebo stále vyteká z niektorých relikvií alebo z hrobiek istých svätých; niekedy sa tak označuje olej v lampách, ktoré horia pred ich svätými. Tiež sa tak niekedy nazýva aj voda, ktorá vyteká zo studní v blízkosti ich hrobov alebo olej a voda, ktoré nejakým spôsobom prišli do kontaktu s ich relikviami. Tieto oleje používajú alebo používali veriaci s vierou, že vyliečia telesné a duchovné neduhy nie vlastnou vnútornou silou, ale na príhovor svätých, s ktorými majú tieto oleje nejaké spojenie.

V ortodoxnej cirkvi sa myroblyta (z byzantskej gréčtiny $\mu\text{XXXXXXXXXX}$ latinsky myroblyta; cirkevnoslovansky $\mu\text{XXXXXXXXXX}$, rumusky izvorâtor de mir a gruzínsky XXXXXXXXXX) volá kresťanský svätec, ktorého relikvie alebo produkuje „aromatickú tekutinu s liečivými vlastnosťami alebo svätú vodu veľmi podobnú myrhe“. Niekedy sa tak označuje aj svätec, ktorého telo po smrti vyžaruje vôňu známu ako vôňa svätosti. Samotný výron oleja alebo vône sa označuje ako myroblýzia (z gréckeho $\mu\text{XXXXXXXXXX}$ muroblusía) alebo myroblytizmus. Vo východnej pravoslávnej cirkvi sa tiež verí, že aj niektoré ikony uvoľňujú olej.

V časech svätého Paulína z Noly († 431) panoval zvyk polievať relikvie alebo relikviáre mučeníkov olejom a potom ho zhromažďovať do váz, spongií alebo kúskov látky. Tento olej, oleum martyris, sa potom veriacim rozdával ako prostriedok proti chorobe. Podľa svedectva Paulína z Perigueux (napísal ho okolo roku 470) sa tento zvyk v Galii rozšíril aj na relikvie svätých, ktorí nezomreli ako mučeníci, najmä na relikvie veľkých svätcov, ako bol napríklad sv. Martin z Tours. O olejoch svätých raní cirkevní spisovatelia nie vždy uvádzajú, o aký druh svätých olejov presne ide. Preto svätý Augustín v *De Civitate Dei* spomína, že mŕtveho muža priviedli k životu olejom svätého Štefana.

V súčasnosti je najznámejším olejom svätých **olej svätej Walburgy** (*Walburgis oleum*). Vyteká z kamennej dosky a susediacej kovovej platne, na ktorej spočívajú relikvie sv. Walburgy v kostole v Eichstade v Bavorsku. Tekutina sa zachytáva do strieborného pohára, ktorý na tento účel umiestnili pod dosku, a sestry svätého Benedikta, ktorým kostol patrí, ho rozdeľujú medzi veriacich v malých fľaštičkách. Chemická analýza ukázala, že tekutina obsahuje len vodu. Hoci pôvod tekutiny je pravdepodobne prirodzený, skutočnosť, že sa dostala do kontaktu s relikviami svätca, ospravedlňuje prax jej používania ako lieku proti chorobám tela a duše. O oleji svätej Walburgy sa zmieňuje už v deviatom storočí jej životopisec Wolfhard z Herriedenu.

Olej sv. Menasa. Tisíce malých baniek s nápisom: EULOGIA TOUTO LGIOU MENA (Spomienka sv. Menasa) nedávno (1905–8) vykopal C. M. Kaufmann v Baumme (Karm Abum) v púšti Mareotis, v severnej časti Líbyjskej púšte. Súčasná Baumma je pohrebiskom líbyjského mučeníka Menasa, a bola počas piateho a možno aj šiesteho storočia jedným z najznámejších pútnických miest v kresťanskom svete. Fľaštičky svätého Menasa boli archeológom oddávna dobre známe a našli sa nielen v Afrike, ale aj v Španielsku, Taliansku, Dalmácii, Francúzsku a Rusku, kam ich priniesli pútnici zo svätyne Menas. Až do Kaufmannovho objavu sa verilo, že obsahovali olej z lúč, ktoré horeli pri hrobe Menasa. Z rôznych nápisov na nádobách, ktoré vykopal Kaufmann, je isté, že aspoň niektoré, ak nie všetky, obsahovali vodu zo svätej studne pri svätyni svätého Menasa a boli dávané na pamiatku pútnikom. Takzvaný olej svätého Menasa bol teda v skutočnosti vodou z jeho svätej studne, ktorá sa používala ako liek proti telesným a duchovným neduhom.

Olej svätého Mikuláša z Myry je tekutina, ktorá vychádza z jeho relikvií v Bari v Taliansku, kam boli privezené v roku 1087. Hovorí sa, že tiekla aj z jeho relikvií, keď boli ešte v Myre. Svätý Gregor z Tours v *De Gloria martyrum* dosvedčuje, že z hrobu Jána Evanjelistu sa uvoľňovala látka, ktorá vyzerala ako múka. Ten istý Gregor píše (tamtiež), že z hrobu apoštola sv. Ondreja v Patrae vystupovala manna vo forme múky a vonného oleja.

Olej sv. Filomény. V Mugnano del Cardinale vložila miestna žena 26. augusta 1805 ruky do olejovej lampy, ktorá horela pred posvätným telom svätej Filomény a pomazala oči svojho slepeho dieťaťa. Dieťaťu sa vraj okamžite vrátil zrak. Každý rok miestny biskup požehná olej v Sanktuárii sv. Filomény (rímskokatolícka diecéza Nola, Taliansko) a rozdá ho veriacim kresťanom. Olej svätej Filomény má štatút sväteniny a ctiteľov ním zvyčajne pomazáva na čele kňaz.

Zoznam svätých, z ktorých relikvií alebo hrobiek údajne v určitých časech tiekol olej je pomerne dlhý:

sv. Antipas, biskup z Pergamu, umučení za cisára Domitiana;

sv. Babolenus, opát zo St-Maur-des-Fosses pri Paríži, zomrel v 7. storočí;

sv. Candida mladšia z Neapola, zomrela 586;
sv. Demetrius Solúnsky, umučený v roku 306 alebo 290;
sv. Eligius, biskup z Noyonu, zomrel v roku 660 alebo krátko potom;
sv. Euthymius Veľký, opát v Palestíne, zomrel v roku 473;
sv. Fantinus, spovedník v Tauriane v Kalábrii, zomrel za Konštantína Veľkého;
sv. Félix z Noly, kňaz, zomrel okolo roku 260;
sv. Franca, cisterciánska abatyša, zomrela v roku 1218;
sv. Glyceria, umučená za vlády Antonina Pia;
bl. Gundecar, biskup z Eichstadtu, zomrel v 1075;
sv. Humilitas, prvá abatyša z Vallombrosian, zomrela v roku 1310;
sv. Ján Almužník, alexandrijský patriarcha, zomrel roku v 620 alebo 616;
sv. Ján z Beverley, biskup z Yorku, zomrel v roku 721;
sv. Lukáš mladší, priezviskom Thaumaturgos, pustovník v Grécku, zomrel asi 945 al. 946;
sv. Paphnutius, biskup a mučeník v Grécku, zomrel pravdepodobne v 4. storočí;
sv. Pavol, biskup z Verdunu, zomrel v roku 648;
sv. Perpetuus, biskup z Tongres-Utrecht, rok 630;
sv. Peter González, dominikán, zomrel v roku 1246;
sv. Peter Thaumaturgos, biskup z Argos, zomrel asi v roku 890;
sv. Rolendis, panna, v Gerpennes v Belgicku, zomrela v 7. alebo 8. storočí;
sv. Reverianus, biskup z Autunu a spoločníci, umučení okolo roku 273;
sv. Sabinus, biskup z Canosy, zomrel okolo roku 566;
sv. Tillo Paulus, benediktínsky mních v Solignac v Galii, zomrel v roku 703;
sv. Venerius, pustovník na ostrove Palamaria v Janovskom zálive, zomrel v 7. storočí;
sv. William, arcibiskup z Yorku, zomrel v roku 1154;
sv. Sigolena, abatyša z Troclar, zomrela okolo roku 700 a niekoľko ďalších.

Vôňa svätosti

V prípade, keď mŕtve telo svätca vydáva intenzívnu vôňu – vôňu svätosti, hovoríme o osmogenéze – je to teologický dar, ktorý nemá doposiaľ prirodzené vysvetlenie. Najstaršia správa o osmogenéze je v Umučení svätého Polykarpa. Keď rímske úrady v roku 155 po Kr. zapálili hranicu, aby ho upálili, hovorí sa, že vzduch nenaplnila vôňa spáleného mäsa, ale krásna vôňa ako kadidlo.

„Ako lodná plachta nafúknutá vo vetre, plameň sa stal akoby kupolou obopínajúcou telo mučeníka. Jeho telo, obklopené ohňom, bolo ako chlieb, ktorý sa pečie alebo zlato a striebro rozpálené do biela v peci, nie ako spálené mäso. Prišla k nám taká sladká vôňa, že to bolo ako vôňa pálenia kadidla alebo inej drahej a sladko voňajúcej gummy.“ – Umučenie svätého Polykarpa

Vôňa svätosti, ktorú katolícka tradícia uznáva ako spojenú so svätými, má korene vo Sv. písme. Svätý Pavol apoštol vo svojich listoch Filipanom a Efezanom píše, že vôňa je obetou Bohu.

„Som zahrnutý darmi, čo ste poslali po Epafroditovi; sú lúbeznou vôňou, príjemnou obetou, milou Bohu.“ (Flp 4,18)

„a žite v láske tak, ako aj Kristus miluje nás a vydal seba samého Bohu za nás ako dar a obeť úbožnej vône!“ (Ef 5,2)

Keďže v stredoveku zvyčajne nebol dostatok starostlivo napísaných záznamov o živote svätých, dôkazy pochádzali často z osobných spomienok tých, ktorí žili v okolí ľudového svätca. Vôňa svätosti mala určitú teologickú váhu pri presvedčaní miestnej cirkevnej vrchnosti, aby ľudových svätcov formálne kanonizovala.

V roku 1758 napísal pápež Benedikt XIV. svoju rozpravu *De servorum Dei beatificatione et beatificationum canonizatione* o procese blahorečenia a kanonizácie svätých. V ňom prvýkrát formálne uznal hodnotu vône svätosti v procese blahorečenia.

Svätá Terézia z Avily a svätá Maria Maravillas od Ježiša (obe španielske bosé karmelitánky) podľa správ vydávali hneď po ich smrti nebeské vône, pričom Teréziina vôňa naplnila jej kláštor v momente, keď zomrela. Svätá Terézia z Lisieux (francúzska bosá karmelitánka, známa ako „Malý kvietok“) údajne pri svojej smrti vydávala silnú vôňu ruží, ktorú bolo cítiť ešte niekoľko mesiacov.

Tí, ktorí majú stigmy, tiež vydávali vôňu svätosti zo svojich rán. Existujú správy, že stigmy svätého Františka vydávali sladkú vôňu. Svätý Páter Pio bol za života známy svojou spektrálnou vôňou ruží a fajkového tabaku:

„Jedného dňa známy doktor odstránil obväz z rany na hrudi Pátra Pia. Gáza bola nasiaknutá krvou a lekár ju uzavrel do nádoby, aby ju priniesol do svojho laboratória. Počas cesty do Ríma a do laboratória dôstojník a ďalší ľudia, ktorí s lekárom cestovali, povedali, že „cítilli vôňu, ktorá zvyčajne vychádzala z Pátra Pia“. Nikto z týchto osôb nevedel, že lekár mal v nádobe gázu nasiaknutú krvou svätého Pátra Pia. Doktor si tú gázu uložil vo svojom laboratóriu a čudná vôňa zostala v miestnosti dlho, takže keď k nemu chodili pacienti na lekárske vyšetrenia, žiadali ho o vysvetlenie.“

Keď madam Elisabeth prišla na gilotínu o hlavu, nad námestím Place de la Révolution sa šírila vôňa ruží. Podobne aj krv vytekajúca zo stigm Pátra Pia údajne voňala po kvetoch. Hovorilo sa aj, že z neporušených pozostatkov Márie Droste zu Vischering v roku 1899 vychádzala príjemná vôňa.

Prečo to Boh robí? Snáď chce nám, ktorí ešte žijeme naznačiť, koho život sa oplatí napodobňovať, ak chceme dosiahnuť nebeskú odmenu. Snáď je to symbol a „promo“ toho, čo si pripravil pre tých, ktorí ho milujú. Snáď je to neustále potvrdzovanie toho, kde a ktorá je jeho pravá Cirkev. Dôvodov je veľa. A ktorýkoľvek z nich je dosť dobrý na to, aby sme mu s údivom a láskou ďakovali za to, čo nám dal a prosili ho o to, aby aj nás po smrti raz pripočítal k týmto nádherným svätcom.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/olej-svatych-a-vona-svatosti/>